

Lesbrief

LEONCE EN LENA (8+)

DE MAAN, Minderbroedersgang 1 & 3, 2800 Mechelen
015 200 200 - contact@DEMAAN.be - www.DEMAAN.be

Inhoudstafel

1. Over de voorstelling	p. 3
2. Voor de voorstelling	p. 4
a. Enkele vraagjes	
b. Theatercodes	
c. Hoe wordt een theatervoorstelling gemaakt: de ingrediënten	
3. Wie is wie?	p. 5
a. Georg Büchner	
b. Barbara Vandendriessche	
c. Jef Ravelingien	
d. Katrien De Ruyscher	
e. Chris Snik	
4. De personages	p. 7
a. Leonce	
b. Lena	
c. Valerio	
d. Tanteke	
e. Koning Peter	
f. Meester	
g. President	
5. Een interview met de regisseur	p. 9
6. Nabespreking: enkele vragen	p. 11
7. Weetjes (over koningen, koninginnen en koninkrijken)	p. 12
8. LEONCE EN LENA en kinderrechten	p. 14
a. Inleidend gesprek over rechten en plichten	
b. Enkele kinderrechten die aan bod komen in de voorstelling + opdrachten	
I. Elk kind heeft recht op een mening en op inspraak	
II. Elk kind heeft recht op spel en vrije tijd	
9. Doe-activiteiten	p. 19
a. Als jij koning of koningin was van een koninkrijk	
b. Eruit zien al een koning of koningin	
c. Maak je eigen koninkrijk	
d. Spelen in je koninkrijk	
10. Nog meer saaie kinderliedjes à la lief klein konijntje	p. 21
11. Bronnen	p. 23

Samenstelling lesbrief: Mieke De Smet, Gerrit Marris en Bart Mertens

1. Over de voorstelling

Een tragikomische* liefdeshistorie over een ongewoon vorstenpaar.

Lang geleden hebben Leonce en Lena voor elkaar gekozen, voor de liefde. Nu ze oud zijn, kijken ze om zich heen, en blikken ze terug op de periode waarin ze nog jong en vrij waren, waarin ze nog dromen hadden en idealen, ... Hebben ze, lang geleden, wel de juiste keuze gemaakt, of was alles beter anders gelopen?

Als koning en koningin hebben ze Popo, hun koninkrijk, zien slinken tot nauwelijks nog een *koninkrijk-je*. Ze hebben hun onderdanen zien verdwijnen met de noorderzon. Van hun dromen en idealen is niet zo veel meer overgebleven. Zouden ze bijvoorbeeld niet gelukkiger geweest zijn met een kind?

Vanuit hun vervallen kasteeltje regeren Leonce en Lena nu nog enkel over zichzelf. Wat wil zeggen: niets doen, lummelen en leuteren, en ... spelen met poppen. Al spelend herbeleven Leonce en Lena hun jeugd jaren en de gebeurtenissen die hen hebben gebracht tot waar ze nu zijn: hun eerste ontmoeting, hun schijnbaar gedwongen huwelijk, ...

Was de liefde hun opofferingen waard?

Naar **Georg Büchner**

Regie, scenografie* en tekst **Barbara Vandendriessche**

Spel **Jef Ravelingien** en **Katrien De Ruyscher**

Figuren en kostuums **Chris Snik**

* **Tragikomisch**: iets wat treurig en vrolijk is tegelijkertijd

* **Scenografie**: het ontwerpen van de vormgeving voor theatervoorstellingen

2. Voor de voorstelling

Deze lesbrief staat boordevol lestips waarmee je aan de slag kan in de klas. De meeste lestips en opdrachten zijn bedoeld als naverwerking. Maar om de klas alvast warm en klaar te maken voor het theaterbezoek, kan je hen op voorhand al enkele vragen stellen.

a. Enkele vraagjes:

- Hebben jullie al eens een theatervoorstelling bezocht?
- Wat zijn jullie ervaringen met theater? Positief/negatief? En waarom?
- Speelt er iemand zelf toneel?
- Wie werkt allemaal mee aan een theatervoorstelling? (regisseur, scenograaf, technicus, acteurs, poppenmaker, ...)
- Wat verwachten jullie van deze voorstelling?
- Weten jullie wat een première is?

b. theatercodes:

Naar theater gaan is op heel wat vlakken anders dan bijvoorbeeld naar de bioscoop gaan. De acteurs staan voor jou op een podium en kunnen jou ook zien en horen, net zoals jij hen ziet en hoort. Achterin de zaal staat een technicus, die het licht en het geluid bedient. Alles gebeurt live op de scène en dat vergt opperste concentratie. Om die redenen zijn er dan ook andere regels dan in de bioscoop:

- te veel babbelen tijdens een voorstelling kan storend zijn, voor je medetoeschouwers, maar ook voor de acteurs.
- eten/drinken is niet toegelaten tijdens een voorstelling.
- eens de lichten uitgegaan zijn, is alle aandacht gericht op het podium.
- elke keer opnieuw spelen de acteurs de hele voorstelling met volle inzet en dat verdient een applaus op het einde
- gsm's worden steeds uitgeschakeld
- er mogen geen opnames gemaakt worden tijdens de voorstelling (foto, camera, ...)
- ...

c. Hoe wordt een theatervoorstelling gemaakt:

- Welke elementen zijn aanwezig bij een theatervoorstelling?
(podium, decor, licht, muziek, ...)
- Welke stappen komen aan bod bij het maken van een theatervoorstelling?
(iemand heeft een idee, er wordt een tekst gezocht of geschreven, er worden acteurs gezocht, er worden poppen, decor en kostuums gemaakt, de technicus voorziet licht en geluid, er wordt gerepeteerd ...)
- Hoe lang wordt er gemiddeld gewerkt aan een voorstelling?
(tekst schrijven, ideeën uitwerken, onderzoekswerk verrichten + 2 maanden lang repeteren)

3. Wie is wie?

a. Georg Büchner

Georg Büchner was een vooruitstrevend Duits schrijver en een maatschappelijk revolutionair. Hij was pas drieëntwintig toen hij overleed. (17 oktober 1813 - 19 februari 1837). Toen hij nog leefde kenden de mensen hem als een erg politiek actieve student, maar over zijn schrijverskwaliteiten was veel minder geweten.

Georg Büchner studeerde geneeskunde in Straatsburg, hij stond er aan het begin van een succesvolle wetenschappelijke carrière. De laatste vier jaar van zijn leven werkte hij hard: hij studeerde en schreef ondertussen enkele toneelstukken, een roman, een politiek pamflet en een proefschrift. Ook op politiek vlak was hij erg actief. In 1834 richtte hij de 'gemeenschap voor mensenrechten' op.

Omdat hij op jonge leeftijd stierf, heeft Georg Büchner slechts 4 grote werken geschreven. Toch wordt de schrijver vandaag gezien als een absolute klassieker in het Duitse taalgebied. De weinige werken van Büchner zijn wereldbekend geworden. Zijn stijl van schrijven was ongewoon en anders dan de literaire traditie van toen. En dat werd gesmaakt door het publiek!

Georg Büchner kende niet alleen vroeger veel bijval, ook vandaag wordt hij nog steeds geprezen. Zo bestaat in Duitsland zelfs de Georg-Büchner-Preis: een van de belangrijkste literatuurprijzen in het Duitse taalgebied.

b. Barbara Vandendriessche

Barbara Vandendriessche behaalde haar diploma in 'Dramatische kunst' aan het Rits (Erasmushogeschool) in Brussel en volgde daarna een bijkomende opleiding scenografie aan de Posthogeschool voor Podiumkunsten in Antwerpen. Sindsdien ontwerpt ze vaak zelf de decors voor haar eigen voorstellingen, maar ook voor de voorstellingen van anderen.

Barbara werkte al bij verschillende theatergezelschappen als freelance regisseur en scenograaf, o.a. Theaterteater in Mechelen (nu KC Nona), Het Gevolg in Turnhout, Limelight en Antigone in Kortrijk, ..., en dus ook DE MAAN. Sinds 2009 is ze artistiek leider van het theatergezelschap 'Barre Weldaad'.

In 2003 deed Barbara met 'Alleen op de wereld' van Hector Malot haar eerste regie voor DE MAAN. Daarna regisseerde ze in 2007 de productie 'Odysseus'. En nu, in 2010, 'Leonce en Lena'.

c. Jef Ravelignien

Jef Ravelignien studeerde af in de Dramatische Kunsten aan de Hogeschool Gent. De voorbije 12 jaar speelde hij bij o.a. Arca, het Publiektheater, HETPALEIS, de Paardenkathedraal, Victoria, de Sprook, Padarijs en was hij te zien in uiteenlopende televisieproducties. In 2001 stond hij samen met Katrien De Ruyscher op de planken in 'Raadseltjes' (een samenwerking tussen HETPALEIS, het Rits en De Schaduw) en in 2003 speelde Jef samen met Barbara Vandendriessche in 'Wormgat' (bij het Publiektheater). 'Leonce en Lena' is, na 'Odysseus' Jefs tweede samenwerking met Barbara en Katrien bij DE MAAN.

d. Katrien De Ruyscher

Katrien De Ruyscher studeerde in 2000 af aan het Conservatorium in Brussel (nu Rits). Ze speelde al bij verschillende gezelschappen, o.a. bij de KVS, Toneelhuis, NT gent, en De Queeste. Met Barbara Vandendriessche en Jef Ravelignien werkte ze eerder al samen aan 'Odysseus' voor DE MAAN. Op televisie speelde Katrien mee in 'Veel geluk professor', 'Stille Waters', 'Dag en Nacht' en vertolkte ze verscheidene gastrollen in o.a. 'Witse', 'Aspe', 'Flikken', ...

e. Chris Snik

Chris Snik is geen onbekende in het theaterwereldje. Sinds 1997 ontwerpt ze kostuums voor tal van theatergezelschappen, o.a. Barre Weldaad, Laïka, HETPALEIS, ... Bij DE MAAN maakte ze in 2001 haar debuut met 'Jammer maar niet erg', waar ze samen met huisscenograaf Paul Contryn instond voor de scenografie. Voor 'Leonce en Lena' ontwierp Chris niet enkel de kostuums, maar maakt ze ook de poppen.

4. De personages

a. Leonce

Leonce is een oude, dementerende koning. Hij legt steeds een knoop in zijn zakdoek om zeker niet te vergeten dat hij iets moet doen. Maar telkens weer vergeet hij waarom die knoop nu ook alweer in zijn zakdoek zit.

De liefde die hij koestert voor zijn vrouw, Lena, is onvoorwaardelijk. En die liefde is ook zowat het enige dat Leonce nog bezit. Ook al zag hij zijn koninkrijk slinken tot nauwelijks nog een *koninkrijk-je*, toch blijft hij zijn eeuwig positivisme behouden. Hij blijft geloven in zijn liefde voor Lena, in hun koninkrijk, hun geluk,... Zijn vergeetachtigheid helpt hem om positief te blijven en om beter met zijn levensomstandigheden om te gaan. Leonce en Lena hebben een eigen wereldje gecreëerd met hun eigen gewoonten, hun eigen taaltje,... Dat wereldje is hun houvast.

“Je moet je hart volgen, altijd. Als je je hart niet volgt dan wordt dat hart kwaad en dan word je zot!”

b. Lena

Lena had ooit maar één grote droom: ze zou actrice worden in Hollywood. Maar die droom borg ze op toen ze koos om te trouwen met Leonce. Nog voor ze het goed en wel beseftte was ze koningin van Popo. Dat Lena haar droom niet heeft kunnen verwezenlijken, maakt haar soms droevig. Maar dat beseft ze dat ze Leonce in de plaats heeft gekregen, de man van wie ze zielsveel houdt.

Dat hun leven grotendeels bestaat uit niets doen, lummelen en leuteren, daar heeft Lena het niet altijd even makkelijk mee. Daarom stelt ze Leonce steeds voor om nog eens met de poppen te spelen. Lena is een erg sterke vrouw. Ze probeert de vergeetachtigheid van Leonce en het verval van hun rijk een plaats kunnen geven door steeds vooruit te kijken.

*“En ik zwaaide. Als een echte diva, ready for my close up.
In mijn eigenste Hollywood, mijn Poppywood, mijn Popo.
Geen Rudolph Valentino’s hier, geen Greta Garbo, Leonce.
Ach ja. Ik heb mijn hart gevolgd. Toch? “*

c. Valerio

Valerio is een dronkaard en een nietsnut, maar ook Leonces' boezemvriend. Ze delen namelijk dezelfde interesses. Valerio's hobby's zijn luieren, eten en drinken, lanterfant en zwetsen. M.a.w. niets doen is waar hij goed in is.

"Wat ik zou willen is van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat in een hoekje gaan zitten en zingen van 'lief klein konijntje had een vliegje op zijn neus, vliegje op zijn neus, vliegje op zijn neus', zo, tot het einde van mijn dagen..."

d. Tanteke

Tanteke is de tante van Lena. Tanteke staat stevast aan Lena's kant en helpt haar om te vluchten van het verplichte huwelijk van Leonce. Van beestjes in de vrije natuur gaan haar tenen krullen. Als ze merkt dat Lena toch verliefd wordt op Leonce, gaat ze later een complot aan met Valerio. Ze verzwijgt dat haar nichtje op weg is om te trouwen met Leonce.

"Trouwen? Ben je gek? Waarom zijn we van thuis gevlucht? Waarom lig ik hier in zo'n vies stinkend bed vol ongedierte? Omdat jij niet wilde trouwen en nu zeg je mij dat je wil trouwen!"

e. Koning Peter

Koning Peter is de vader van Leonce en dus de koning van Popo. Hij is een erg gekke en een ietwat onvriendelijke koning, die Popo slecht bestuurt. Hij verplicht zijn zoon om te trouwen met Lena.

Heel wat gedragingen en karaktereigenschappen van koning Peter vind je ook terug bij Leonce. Al is Leonce wel wat liever.

"Als dit huwelijk niet doorgaat, dan verlies ik mijn naam! Mijn faam! Wie ben ik dan nog? Een sukkel! Een loser! Een kalf! Een kieken! Een rund!"

f. Meester

De meester geeft privéles aan Leonce. Hij heeft een Franstalig accent. Maar Leonce houdt helemaal niet van les krijgen. De meester weet zich geen raad met het moeilijke gedrag van zijn leerling. De meester spreekt Leonce ook nooit tegen en dat haat hij misschien nog meer dan les krijgen.

"Jongeheer Leonce, mij lijkt het toch beter dat ik mijn lessen verder zet binnenshuis. Hier in de tuin lijkt u wat snel afgeleid en ik zie het toch als mijn taak om u..."

g. President

De president is de rechterhand van de koning. Hij brengt de officiële aankondingen van de koning over en praat dan ook op een hele hoffelijke manier. De president is diegene die Leonce moet mededelen dat hij moet trouwen met Lena.

*"Geachte onderdanen van Popo
Gelieve deze regels in acht te nemen wanneer u het trouwende koningspaar langs de straten van ons lieflijk landje staat toe te juichen."*

5. Een interview met de regisseur:

a. De voorstelling is gebaseerd op het toneelstuk 'Leonce en Lena' van Georg Büchner. Waarom ging je aan de slag met dit werk?

Lang geleden las ik voor het eerst het originele script. Ik vond het toen al erg leuk en heb het dan ook altijd in mijn achterhoofd gehouden. Ik wist toen ook al dat ik het wilde brengen met poppen. Het verhaal is heel karikaturaal en leent zich dan ook perfect voor figurentheater.

b. Hoe ging je tewerk, om van de tekst van Georg Büchner een eigen voorstelling maken?

In de originele tekst zijn Leonce en Lena nog jong. Ik wilde het verhaal vertellen vanuit het standpunt van de oude Leonce en Lena, die terugblikken op hun jeugd. De 2 acteurs zijn dus de oude Leonce en Lena, maar spelen met behulp van poppen de jeugd na van de jonge Leonce en Lena. Van de originele tekst blijft niet veel meer over. Ik heb ook bepaalde accenten die ik belangrijk of leuk vond, meer of anders uitgelicht. De verschillende scènes zijn wel overgebleven, maar tekstueel heb ik ze anders ingevuld.

c. De voorstelling ziet er erg mooi uit. Hoe ben je op het idee gekomen om het decor en de poppen zo te maken?

Ik wilde dat elk aspect van de voorstelling 'vergane glorie' uitstraalde. Leonce en Leonce leven in een kasteel dat ze helemaal verwaarloosden. Alles is kapot, er is geen of weinig meubilair over, de verf bladdert van de muren, er is geen personeel meer, ... En dat verval wilde ik heel goed weergeven. De scène is daarom gevuld met beschilderde doeken die lijken op vervallen muren in een kasteel. Eigenlijk is het ook een knipoog naar de decors uit de 18e eeuw, ongeveer de periode waarin het verhaal zich afspeelt. Toen bestonden alle decors namelijk uit geschilderde doeken.

De kostuums zijn ook gebaseerd op de kledij van toen: kant, slingertjes, wit gepoederde gezichten, met een tache de beauté,... De hoofdpersonages lijken bijna spoken die door hun eigen vervallen kasteel schuifelen.

Voor de poppen vertrokken Chris Snik en ik van hetzelfde uitgangspunt. Kinderpoppen werden binnenstebuiten gekeerd. Heel veel kapotte en oude spullen werden gerecupereerd: een oud rooster, een paardenzadel, oude stukken stof, beentjes en armpjes van poppen, ... Dat geeft aan de poppen vervormd, vervreemd en zelfs lelijk effect.

d. Dit is nu al de 2de voorstelling die je samen maakt met Jef Ravelingien en Katrien De Ruyscher. Is daar een reden voor?

3 jaar geleden werkten we samen aan Odysseus. Bij de start van de repetities was de tekst nog niet helemaal klaar was. We waren dus op elkaar aangewezen en hebben intens samengewerkt. Het klikte gewoon. Onze neuzen stonden in dezelfde richting en dat smaakte naar meer.

e. Hoe lang hebben jullie gewerkt aan deze voorstelling?

Vanaf de start van de repetities tot aan de première hebben we in totaal een 8-tal weken gewerkt aan de voorstelling. Die tijd hebben we nodig om de tekst in te studeren, om te leren hoe we met de poppen moeten omgaan, om het licht en het geluid op het spel af te stemmen, om de volgorde van de verschillende scènes in te oefenen, ... Maar er is ook veel werk vooraf gegaan aan het repetitieproces. Zo bewerkte en herschreef ik de tekst van Georg Büchner.

f. Waarom moet men naar Leonce en Lena komen kijken?

Leonce en Lena is simpelweg een mooi en universeel verhaal. Het gaat over de liefde, en wie is er nog niet verliefd geweest?

Al spelend keren Leonce en Lena terug naar hun verleden en halen ze herinneringen op. Het is vertederend om te zien hoe oude mensen soms nog steeds spelen, net als kinderen. Het verhaal van hun jonge leven is als een sprookje. Ze moeten trouwen met elkaar, maar dat willen ze geen van beiden. Zowel Leonce, als Lena besluiten weg te lopen, maar net dan ontmoeten ze elkaar. Zonder van elkaar te weten wie de andere is, worden ze stapelverliefd. En dat blijven ze tot hun oude dagen.

g. Een dilemma: als je zou moeten kiezen tussen Leonce en Lena, voor wie kies je dan?

Eigenlijk valt er niet te kiezen tussen Leonce en Lena. Ze zijn altijd samen en dan maakt van hen een geheel. Het is Leonce ÉN Lena. Altijd. En niet Leonce OF Lena.

6. Nabespreking: enkele vragen

Kinderen laten nadenken over wat ze gezien hebben tijdens de voorstelling kan onder andere door het stellen van de juiste vragen. Hieronder vind je een aantal voorbeeldvragen, maar er zijn er natuurlijk veel meer.

- Wat vonden jullie van de voorstelling?
- Wat vonden jullie van de kostuums, het decor, de muziek, ...?
- Wat vonden jullie het leukst aan de voorstelling?
- Wat vonden jullie het minst leuk aan de voorstelling?
- Welke personages komen voor in het verhaal? Kan je ze omschrijven?
- Welk personage vinden jullie het leukst?
- Waarover ging de voorstelling volgens jullie?
- Als jullie een koninkrijk hadden, wat zou je dan anders doen?
- Wat denken jullie, gaat liefde boven alles?
- ...

Tip:

Probeer in het nagesprek open vragen te stellen. Zo vermijd je korte antwoorden en het zet de kinderen meer aan tot nadenken.

Suggestie: Willen jullie DE MAAN graag laten weten wat jullie van de voorstelling vonden? Alle opmerkingen, vragen, lof of kritiek mogen jullie mailen naar contact@DEMAAN.be.

7. Weetjes over koningen, koninginnen en koninkrijken

Wist je dat:

... niet elk land een koning heeft?

België is een koninkrijk. Dat wil zeggen dat er een koning of een koningin aan het hoofd van ons land staat.

- Keizerrijken hebben een keizer (bv. Japan)
- Sultanaten hebben een Sultan. (Een sultan komt vooral voor in landen met een islamcultuur. bv. Brunei)
- Vorstendommen of prinsdommen hebben een vorst of een prins. (bv. Monaco)
- Groothertogdommen hebben een Groothertog.
(Vandaag is er nog slechts één Groothertogdom en dat is Groothertogdom Luxemburg)
- Republieken hebben een president. (In tegstelling tot alle personen hierboven, krijgt hij zijn titel niet door zijn afkomst. Een president wordt aan de hand van verkiezingen verkozen door het volk. bv. Frankrijk of Amerika)

... er maar 28 koninkrijken bestaan in de wereld?

In heel de wereld zijn er 193 landen, verspreid over de verschillende continenten. Het merendeel van deze landen zijn republieken.

... een monarchie een ander woord is voor een koninkrijk?

Letterlijk betekent monarchie: een regeringsvorm waarbij één persoon de macht heeft.

... koningen of koninginnen niet per se de machtigste mensen van het land zijn?

De macht van een koning of koningin is vaak beperkt. Zij hebben weinig of geen politieke macht. Zo mogen ze bijvoorbeeld zelf geen wetten maken. Politieke beslissingen zijn weggelegd voor onze ministers. Ministers zijn mensen die aan de hand van verkiezingen verkozen zijn door het volk. De voornaamste taken van een koning of koningin zijn: buitenlandse taken vervullen, belangrijke personen bezoeken en ontvangen, en wetten ondertekenen die door ministers zijn gemaakt.

... het koninkrijk België pas in 1830 ontstond?

In 1830 kwamen de burgers van het koninkrijk der Nederlanden (Nederland + België) in opstand tegen hun koning Willem I. Dit leidde ertoe dat de Zuidelijke Nederlanden zich afscheurden van de Noordelijke provincies. De afgescheurde Zuidelijke Nederlanden werden voortaan België en kregen een eigen koning, Leopold van Saksen-Coburg-Gotha.

... dat België al 6 koningen heeft gehad sinds haar onafhankelijkheid?

In de juiste volgorde zijn dit de koningen van België: Leopold I, Leopold II, Albert I, Leopold III, Boudewijn I en Albert II. Er zijn de laatste tijd geruchten dat prins Filip, de oudste zoon van koning Albert II, zijn vader binnenkort zal opvolgen als koning.

... onze jongste koning nog geen 20 jaar was toen hij aantrad?

In 1950 legde de net geen twintigjarige Boudewijn de eed af als jongste koning ooit.

... 21 juli onze nationale feestdag is?

Op 21 juli 1830 legde Leopold I de eed af al eerste koning van België. Vanaf die dag was België onafhankelijk. Die gebeurtenis wordt jaarlijks gevierd op 21 juli.

... de koning steeds wordt opgevolgd door zijn oudste kind?

In België geldt het eerstgeboorterecht. Dat wil zeggen dat de oudste zoon of dochter van de koning, hem mag opvolgen. Vroeger kon enkel de oudste zoon koning worden, maar dat werd enkele jaren geleden aangepast. Sindsdien kan ook de oudste dochter koningin worden. De eerst troonopvolger wordt ook wel kroonprins of kroonprinses genoemd, bv. kroonprins Filip.

8. LEONCE EN LENA en kinderrechten

In de 19e eeuw was er van een rechtvaardige verdeling van welvaart geen sprake. Hiertegen kwam Georg Büchner, de schrijver van 'Leonce en Lena' in opstand. Zijn maatschappijkritiek schreef hij op in een illegaal pamflet, dat hij onder het volk verspreidde. Samen met medestudenten richtte hij ook een vereniging voor mensenrechten op. Dat zorgde ervoor dat hij gezocht werd door de politie.

Mensenrechten zijn er dus niet altijd geweest. In de geschiedenis hebben dan ook heel wat mensen gestreden en gevochten om gelijke basisrechten te verwerven voor de mens. En na jaren, misschien wel eeuwenlang zwoegen, werd dat met succes bekrond.

In 1948 werd de 'Universele verklaring van de rechten van de mens' aangenomen, waarin de rechten van de mens werden neergeschreven. Later, in 1989 keurde de VN 'Het Internationaal verdrag inzake de Rechten van het Kind' (IVRK) goed. Dat verdrag is door bijna alle landen in de wereld officieel bekrachtigd. Het vormt een zeer belangrijke mijlpaal in de geschiedenis van de rechten van kinderen. Met dit educatief pakket willen wij kinderen, vertrekkend vanuit de theatervoorstelling 'Leonce en Lena, laten kennismaken met enkele van deze kinderrechten.

a. Inleidend gesprek over rechten en plichten

- Kunnen jullie zaken opnoemen die jullie mogen? Welke? (bv. tv kijken, naar school gaan,..)
- Mogen sommige kinderen andere dingen dan anderen?
- Zijn er dingen die jullie allemaal mogen?
- Zijn er ook dingen die jullie niet mogen?
- Kinderen hebben een heleboel rechten, één ervan is het recht om te spelen.
- Weten jullie waarop jullie nog recht hebben?
- Zijn er ook dingen die jullie moeten?
- Wat hebben jullie nodig om te kunnen leven?
- Hebben jullie al deze dingen?
- Hebben alle kinderen in de wereld deze zaken?

b. Enkele kinderrechten die aan bod komen in de voorstelling

I. Elk kind heeft recht op een mening en op inspraak

Waar vind je dat terug in de voorstelling?

Mening: Dat Leonce en Lena hun eigen ding doen, is wel erg duidelijk.

Ze hebben een duidelijke mening over hoe ze hun landje willen besturen. Maar ook over naar school gaan, verliefd zijn, uitgehuwelijkt worden, ... heeft het vorstenpaar een mening. Ze blijken het niet steeds bij het rechte eind te hebben, want hun landje Popo wordt steeds kleiner en kleiner, tot enkel zichzelf nog overblijven. Maar dat weerhoudt hen niet om vast te houden aan hun ideeën en er hun eigen mening op na te houden.

Inspraak: Toen ze jong waren, beslisten Leonce en Lena's ouders dat ze met elkaar zouden huwen. Leonce en Lena kregen hier geen inspraak in. Nochtans zou niemand verplicht mogen worden om met iemand te trouwen, als ze daar zelf niet voor kiezen. Leonce en Lena besloten dan maar om weg te lopen van huis, want zij wilden niet trouwen met iemand die ze niet kenden.

Opdracht: Onze school vandaag

Doel

- Kinderen geven hun mening en indrukken over een aantal aspecten van hun school.
- De kinderen krijgen inspraak. Ze worden bevraagd en goed beluisterd.

Benodigheden

- Kopieën van het werkblad 'Onze school vandaag'.
- Scharen, plakband, schrijfgereef, papier.

Werkwijze

Stap 1: Inleiding

- Vertel aan de leerlingen dat er tegenwoordig -meer dan vroeger- naar kinderen geluisterd wordt en dat men er meer naar streeft rekening te houden met de mening van de leerlingen over de school en hoe het er op de school aan toe gaat. Alle kinderen hebben namelijk het recht om hun mening te geven over alles wat hen aanbelangt en als leerling brengen ze nu eenmaal veel tijd door op school. Dit betekent zeker niet dat alles wat leerlingen willen ook zomaar kan uitgevoerd worden. Samenspraak en overleg met de leerkrachten, directie, ouders en andere betrokkenen is erg belangrijk. De uiteindelijke beslissingsmacht ligt nog altijd bij de verantwoordelijke volwassenen.
- Ook Leonce gaat naar school, wat vindt hij daarvan?
- Wat vind je van Leonces' houding ten opzichte van zijn leraar?
- Heeft iedereen het recht om naar school te gaan?
- Organiseer een discussie over de stelling 'Onze school/klas is een fantastische plek om elke dag naartoe te komen'.

Stap 2: stellingen over de school

Vervolgens kan je met het bijgevoegde werkblad met stellingen volgende activiteiten doen.

- De kinderen werken per twee met het werkblad. Ze lezen eerst de stellingen. Daarna proberen ze zelf ook nog enkele stellingen te formuleren over aangelegenheden in de school of de klas die zij belangrijk vinden. Die schrijven ze op in de lege vakjes.
- Dan knippen ze alle stellingen uit en maken twee bladen met als titel 'waar' en 'niet waar'. De uitgeknipte stellingen kleven ze op het blad waarop zij vinden dat de stelling thuishoort. Enige discussie, argumenteren en overleggen zal hier nodig zijn.

Stap 3: Nabespreking

Elk groepje stelt zijn resultaten (hun bladen 'waar' en 'niet waar') voor aan de andere leerlingen. Je geeft gelegenheid om commentaar te geven, vragen te stellen, besluiten te trekken,...

Tips voor de begeleider

Zorg er in elk geval voor dat er een vervolg komt aan deze werkvorm. Het is erg frustrerend als men eerst je mening vraagt en je moet achteraf vaststellen dat er totaal geen rekening mee wordt gehouden. Maak een samenvatting, geef feedback, doe iets met de besluiten... De kleinste concrete veranderingen kunnen voor de leerlingen al een heel verschil uitmaken. Al was het maar een begin van aanvoelen dat je zelf invloed kan uitoefenen op je situatie en de wereld rondom jou.

Het is aangewezen om tijdens de bespreking duidelijk onderscheid te maken tussen enerzijds de inhoud en argumenten, en anderzijds het groepsproces en de besluitvorming.

Werkblad bij 'Onze school vandaag' - Stellingen

1. Leerlingen worden geholpen om te leren zelf verantwoordelijkheid te nemen over hun werk en lessen.

2. Leerkrachten luisteren naar de mening van leerlingen over zaken waarmee zij te maken hebben.

3. De school is een veilige plaats voor alle kinderen.

4. Er wordt niet gepest op school.

5. Alle leerlingen worden gelijk behandeld.

6. Alle leerlingen tonen respect voor hun leerkrachten.

7. Alle leerkrachten tonen respect voor hun leerlingen.

8. Leerlingen vinden de speeltijd fijn.

9. Leerlingen nemen samen met hun leerkrachten beslissingen over de organisatie van de klas.

10. Alle leerlingen zijn gelukkig op school.

II. Elk kind heeft recht op spel en vrije tijd

Waar vind je dat terug in de voorstelling?

Ondanks dat ze niet meer zo jong zijn, om niet te zeggen oud, spelen Leonce en Lena nog dagelijks. Met poppen en voorwerpen die ze vinden in hun omgeving spelen ze de gebeurtenissen uit hun verleden na. Ze gaan wel erg creatief te werk, want zo worden de planken uit hun houten vloer in een wip omgetoverd tot het decor van hun poppenspel.

Opdracht: vertel een verhaal met voorwerpen uit de omgeving

Doel

- kinderen leren dat ze eigen rechten hebben, waaronder het recht om te spelen, die neergeschreven zijn in het kinderrechtenverdrag.
- kinderen creatief leren omgaan met hun omgeving.

Benodigdheden

- Voor deze opdracht zijn er geen specifieke benodigdheden. De aanwezige voorwerpen en attributen uit de klas volstaan.

Werkwijze

- Je houdt een bespreking met volgende vragen
 - Wanneer mogen jullie wel/niet spelen?
 - Waar kunnen jullie wel/niet spelen?
 - Met wie mogen jullie wel/niet spelen?
 - Wat zou je ervan vinden als je nooit de kans kreeg om te spelen?
 - Wat is jullie favoriete spel?
 - Ook Leonce en Lena spelen, wat spelen zij?
 - Waarom denk jij dat ze spelen met poppen?
 - Ben je ooit te oud om te spelen?
- Verdeel de kinderen in kleine groepjes, van 2 tot 3.
- Aan de hand van voorwerpen die ze terugvinden in de klas, moeten ze een stukje uit hun leven vertellen. Iets wat ze ooit hebben meegemaakt, iets wat hen is bijgebleven, ...
- Daarbij moeten ze uiterst creatief te werk gaan en vooral een keer buiten de lijntjes denken.
- Levenloos voorwerpen uit de klas, worden omgetoverd tot objecten die bruisen van energie.

Meer speltips rond de voorstelling vind je bij DOE-ACTIVITEITEN, p. 19.

9. Doe-activiteiten

De kans dat je in het echte leven koning of koningin wordt, is erg klein. Want om koning of koningin te worden, moet je ofwel geboren zijn in de koninklijke familie, ofwel moet je trouwen met de kroonprins of kroonprinses. Maar wie droomt er stiekem niet eens van om koning of koningin te worden? Neem het heft in eigen handen en richt je eigen koninkrijk op.

a. Als jij koning of koningin was van een koninkrijk...

- Hoe zou je koninkrijk noemen?
- Hoe zou je koninkrijk eruit zien?
- Wat zou je wel in je koninkrijk willen? Wat niet?
- Welke wetten zou jij invoeren/ afdassen?

b. Eruit zien al een koning of koningin

Maak je eigen kroon

Benodigdheden

- Stroken karton (omtrek van een hoofd)
- geodriehoek
- lijm
- schaar
- nietjesmachine
- parels, stukjes stof, gekleurd of glinsterpapier, enz. om de kroon mee te versieren

Hoe?

Uit een strook karton met een minimale lengte van de omtrek van het hoofd worden omgekeerde driehoeken geknipt. De leerlingen kunnen eventueel een geodriehoek gebruiken om de driehoeken vooraf op het karton te tekenen. Knip de kroon uit het karton en laat de leerlingen hun naam op de kroon schrijven in sierlijke letters. Verder kan de kroon versierd worden met felle kleuren, glinsterpapier, parels,... Hoe koninklijker, hoe beter. Na het versieren kan de strook op maat (omtrek hoofd) gelijmd of geniet worden.

Maak je eigen scheve snor

In de voorstelling kon je merken dat Leonce een scheve snor had en dat vond Lena best grappig. Geef jezelf als koning of koningin een grappige toets en maak een scheve snor.

Benodigdheden

- wol
- pleisters
- lijm
- schaar

Hoe?

Je kan op 2 manieren snorren maken.

1. Je knipt de vorm uit een pleister, daarop plak je korte stukjes wol, in verschillende laagjes.
2. Je knipt ongeveer 12 stukjes wol van ongeveer dezelfde lengte en bind ze samen ongeveer in het midden. Plak op de achterkant twee kleine stukjes pleister.
En kleven maar...

c. Maak je eigen koninkrijk

Teken je kasteel

Alvorens je tewerk gaan, moeten de leerlingen goed nadenken over hoe hun kasteel er moet uitzien:

- Hoe ziet je droomkasteel eruit?
- Hoe groot is je kasteel?
- Wat moet er allemaal in je kasteel staan? (pretparken, chocoladefonteinen, ...)
- Hoeveel torens heeft je kasteel?
- ...

Benodigheden

- veel creatieve ideeën
- veel stoepkrijt

Hoe?

Ga naar de speelplaats en laat ieder een plekje kiezen waar hij of zij een kasteel wil bouwen. Met stoepkrijt maken ze hun ideeën concreet en tekenen ze hun droomkasteel.

Baken de grenzen van je koninkrijk af.

Elk land heeft grenzen, die bepalen tot waar je land loopt. Voor nieuwe koninkrijken moeten de grenzen nog worden afgebakend. Laat de leerlingen zelf bepalen welke vorm hun koninkrijk moet krijgen en hoe groot het zal zijn. (klein en schattig, of groot? in de vorm van een bloem of een vlinder?)

Verbind alle koninkrijken met wegen

Koninkrijken hebben ook buurlanden. Om die omliggende buurlanden goed te kunnen bereiken, kan je verbindingswegen maken.

d. En spelen maar

De koningen en koninginnen zijn gekleed, de koninkrijken zijn getekend en ook de verbindingswegen zijn gelegd. Dan kan er nu gespeeld worden. De mogelijkheden zijn oneindig: reis rond de koninkrijken, verdedig je koninkrijk, tikkertje koning, ... Je kan heel wat spelletjes inkleden volgens het thema.

Bijvoorbeeld: tikkertje koning

Er is 1 persoon koning (dit is de vanger of de tikker). Al de anderen moeten gaan lopen zoals bij tikkertje en de koning moet hen proberen aan te tikken. Als de koning iemand heeft getikt, wordt deze persoon zijn dienaar. De dienaar helpt de koning. Je kan de koning helpen door de personen die er nog niet aan zijn, vast te houden zodat de koning hen kan aantikken. De bedoeling is om als koning iedereen aan te tikken en tot dienaar te maken. De koninkrijken kunnen veilige zones zijn, waar men gedurende 5 seconden veilig is en niet getikt kan worden.

10. Nog meer saaie kinderliedjes

Leonce en Lena's hitparade

Hieronder vind je 3 liedjes die in aanmerking komen, om de verveling tegen te gaan.
Wil je het iets minder saai, dan kan je eventueel ook varianten bedenken!

Lief Klein Konijntje

Lief klein konijntje had een vliegje op zijn neus
Lief klein konijntje had een vliegje op zijn neus
Lief klein konijntje had een vliegje op zijn neus
En het zoemde heen en weer

Oh lief klein konijntje
Oh lief klein konijntje
Oh lief klein konijntje
Had een vliegje op zijn neus

Lief klein konijntje had een vliegje op zijn neus
Lief klein konijntje had een vliegje op zijn neus
Lief klein konijntje had een vliegje op zijn neus
En hij zoemde heen en weer

Oh lief klein konijntje
Oh lief klein konijntje
Oh lief klein konijntje
Had een vliegje op zijn neus

(sneller)

Lief klein konijntje had een vliegje op zijn neus
Lief klein konijntje had een vliegje op zijn neus
Lief klein konijntje had een vliegje op zijn neus
En hij zoemde heen en weer

Oh lief klein konijntje
Oh lief klein konijntje
Oh lief klein konijntje
Had een vliegje op zijn neus

Variant

Vervang het konijntje en het vliegje door andere dieren.
Bijvoorbeeld: Lief klein olifantje had een gorilla op zijn neus.

Door de kamer vloog een vlieg.

Door de kamer vloog een vlieg.
Vliegensvlug vloog daar die vlieg.
't Vliegen van de vlieg was vlug gedaan,
want ze vloog tegen een vliegenvanger aan.

O-o-o, o-o-o-o-o-oo,

't Vliegen van de vlieg was vlug gedaan,
want ze vloog tegen een vliegenvanger aan.

Variant

Vervangen alle vliegen door vloog.
Alle vloegen, worden om hun beurt vervangen door vlieg.

Hoofd, schouders, knie en teen, knie en teen

Hoofd, schouders, knie en teen, knie en teen
Hoofd, schouders, knie en teen, knie en teen
Oren , ogen, puntje van je neus
Hoofd, schouders, knie en teen, knie en teen

Variant

Vervang de lichaamsdelen uit het liedje, door andere lichaamsdelen.

11. Bronnen

Alle informatie over kinderrechten in deze lesbrief is afkomstig van Vormen vzw. Vormen is een expertisecentrum voor mensenrechten- en kinderrechteneducatie Vlaanderen en zij ontwikkelen educatief materiaal rond deze thematiek.

<http://www.vormen.org/>

<http://www.kinderrechten.vormen.org/>

Het KREKELboek

Dit is een uitgebreid ideeënboek voor kinderrechteneducatie in kleuter- en lager onderwijs (1e en 2e graad). Het Krekelboek kwam tot stand in samenwerking met Wereldwerkplaats (initiatiefnemer en uitgever) en de Kinderrechtswinkel. (gratis te downloaden via <http://www.vormen.org/>)

Recht-in-de-roos.

Werken rond kinderrechten in de derde graad van het Lager Onderwijs.

Recht-in-de-roos is een zeer uitgebreide praktijkhandleiding om te werken rond kinderrechten in de 3e graad van de lagere school. (gratis te downloaden via <http://www.vormen.org/>)

